

המאמר הזוכה למאי 2016

לשונונו, כתב-עת לחקר הלשון העברית והתחומים הסמוכים לה, כרך עח, חוברת ד

עיון חוזר בכתבי יד פריז א ופריז ב לגינזא רבא

אוהד אבודרהם, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, המחלקה ללשון העברית

וכ"י פריז ב. בחינת כתבי היד העלתה מגוון רחב של עדויות לשוניות שנדחקו מגוף המהדורות המדעיות המקובלות אף שהיו עשויות לתרום להכרת המנדאית ודרכי מסירתה. רבות מן העדויות שנתקפח מקומן בחזקת היו "שיבושים" בעלמא מתבררות לנו היום בדיעבד כעדויות יקרות המציאות החושפות טפחים נסתרים מבעד למסך הכתיב השמרני. איתור מקבילות בלתי תלויות בקערות ההשבעה ובקמעות המאגיים המתוארכים לשלהי העת העתיקה מעניק תוקף של קדמות לגילוי בעדים המאוחרים, ואילו חשיפת צורות מודרניות קרובות מן הלשון המדוברת היום מצביעה על המשכיות והרחבה. בין יתר התופעות המוזכרות במאמר: נשילת נו"ן סופית (למשל רמאית'ניא, אמארניא), כתיבי כלאיים (גאנמבא, טופבשא), כתיבים פונטיים (עמזיגאד, תושביחדא), תיקוני יתר (שאוטתא, פאקאדתא) כתיב מלא כנגד שווא (סובול, שאבאק) והיקשים פנימיים במערכת המספר הסודר (תלאתאיא; תארתוי-).

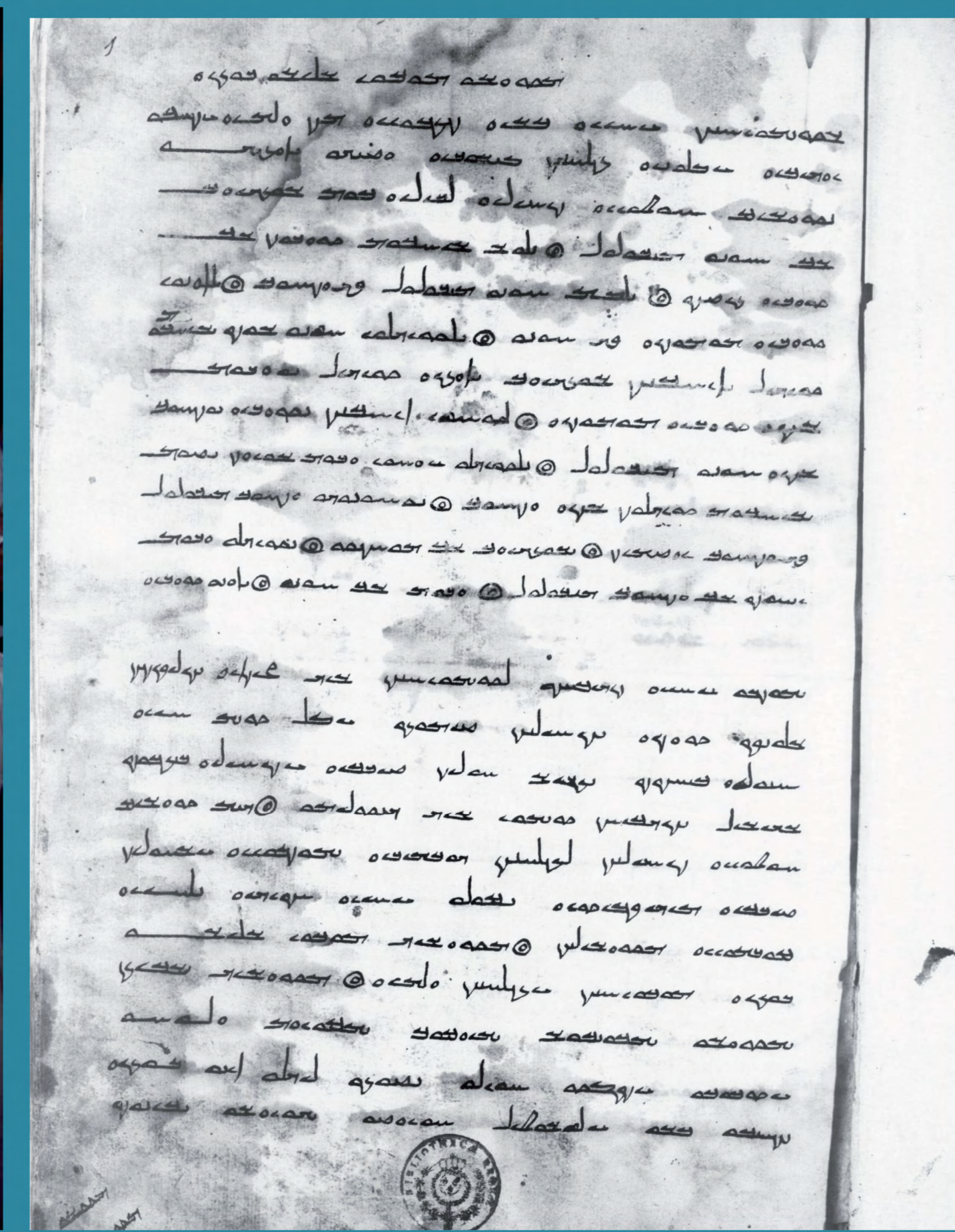
בלב לבה של הספרות המנדאית הענפה ניצב ה"גינזא רבא" (בעברית: "האוצר הגדול") – אסופה רחבת ממדים של כתבי תאולוגיה, הגות, מוסר, שירה ותפילה מתקופות שונות. בדומה לחיבורים מנדאיים אחרים גם הגינזא הגיע לידינו בדמות כתבי יד מראשית העת החדשה ומאוחר מכך, אך מעיון בקולופונים המתארים באריכות רבה את שרשת המסירה מכתב יד אחד למשנהו וממעתיק אחד לרעהו מתברר כי חטיבות מסוימות מן היצירה יסודן כבר באמצע המאה השלישית לספירה. מטבע הדברים פער דורות רב שכזה בין זמן משוער של חיבור ובין גילוי המעשיים בפועל קובע חשיבות רבה לעיון בכתבי היד המובחרים ביותר מתוך הסתכלות מכלילה ומפרטת הן בצורות לשון שכיחות המתבלטות מעצם מהותן הן בצורות נשכחות הדורשות תשומת לב מיוחדת. במאמר הנדון נבחנו מחדש שני כתבי יד קדומים ובעלי זכות ראשוניים במחקר הלשון המנדאית הקלאסית: כ"י פריז א

קערת השבעה מנדאית

ארבעה מנדאים אוחזים בדראבשא

כתב יד פריז א